

**EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU**

**LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI MATERNĂ, LIMBA
ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU
COPII, MATEMATICĂ, METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI
LITERATURII RROMANI MATERNE/ COMUNICĂRII ÎN
LIMBA RROMANI MATERNĂ, METODICA PREDĂRII
LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE/ COMUNICĂRII ÎN
LIMBA ROMÂNĂ ȘI METODICA PREDĂRII
MATEMATICII / MATEMATICII ȘI EXPLORĂRII
MEDIULUI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR**

**ÎNVĂȚĂTORI/INSTITUTORI/PROFESORI PENTRU
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR
(ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR ÎN LIMBA RROMANI MATERNĂ)**

**București
2020**

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa se adresează învățătorilor, institutorilor și profesorilor pentru învățământul primar, care s-au înscris și vor susține examenul de definitivare în învățământ.

În elaborarea programei s-au avut în vedere următoarele principii:

- principiul continuității formării inițiale și continue, realizat prin evoluție în carieră și dezvoltare profesională;
- principiul coerenței modular-tematice a programei, asigurat prin articularea proiectării ei, prin modul de elaborare a competențelor generale și specifice, prin modul de selectare a conținuturilor ce vor face obiectul evaluărilor vizate, prin diversitatea formelor și a strategiilor evaluative sugerate pentru a fi utilizate în contextul acestor examinări;
- principiul adecvării și armonizării finalităților și a conținuturilor învățământului primar românesc cu direcțiile și spiritul schimbărilor din societate;
- principiul optimizării și inovării activității în învățământul primar, prin asimilarea celor mai noi achiziții din științele educației și din științele conexe.

Programa pentru examenul național de definitivare în învățământ a învățătorilor/ institutorilor/ profesorilor pentru învățământ primar cu predare în limba maternă rromani vizează competențe abordabile din perspectiva dimensiunii cognitive, procedural-aplicative și atitudinale și propune o tematică ce corespunde tendințelor în evoluția disciplinelor.

Structura programei este următoarea:

- Notă de prezentare
- Competențele generale și specifice a învățătorilor/ institutorilor/ profesorilor pentru învățământ primar cu predare în limba maternă rromani;
- Tematica programei în următoarea ordine a disciplinelor:
  1. Limba și literatura rromani maternă,
  2. Metodica predării limbii și literaturii /comunicării în limba rromani maternă,
  3. Limba și literatura română și universală pentru copii,
  4. Metodica predării limbii și literaturii /comunicării în limba română
  5. Matematică,
  6. Metodica predării matematicii / matematicii și explorării mediului în învățământul primar
- Repere bibliografice.

CANDIDAȚII VOR DOVEDI FORMAREA URMĂTOARELOR COMPETENȚE SPECIFICE:

I. COMPETENȚE GENERALE

- **competențe în specialitate la: *Limba și literatura rromani*:**

1. de a utiliza adecvat conținutul științific propriu disciplinelor de examen;
2. de a aplica în situații educaționale concrete conținutul științific, valorizând valențele formative;
3. de a integra conținuturile de specialitate în contextul altor științe, argumentând și promovând strategii activ – participative de învățare;
4. de a produce corelații inter-/ intradisciplinare, prin utilizarea unor tehnici eficiente de activitate intelectuală, stimulând creativitatea și inovația în plan profesional.

- **competențe didactico-metodologice aferente predării la ciclurile gimnazial și liceal a disciplinei *Limba și literatura rromani*:**

1. de a prelucra conținuturile științifice specifice disciplinelor de examen, prin aplicarea în situații educaționale variate, specifice învățământului gimnazial și liceal;
2. de a valorifica conținuturile metodicilor de specialitate, în vederea formării la elevi a competențelor - cheie și transversale;
3. de a realiza conexiuni intra-/ interdisciplinare, în contexte educaționale specifice învățământului gimnazial și liceal ;
4. de a opera cu conținuturile metodicilor de specialitate pentru luarea unor decizii care să conducă la reglarea (dezvoltarea/ ameliorarea) componentelor procesului instructiv – educativ.

Competențele specifice ce derivă din competențele generale vor fi prezentate în cadrul fiecărei secțiuni a programei.

COMPETENȚE SPECIFICE:

- 1.1. identificarea temei și a modului de reflectare a acesteia în textele studiate;
- 1.2. identificarea și analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ;
- 1.3. identificarea și analiza principalelor componente de structură și de limbaj specifice textului dramatic;
- 1.4. identificarea și analiza elementelor de compoziție și de limbaj în textul liric;
- 2.1. utilizarea normelor ortografice, ortoepice, de punctuație, morfosintactice și folosirea adecvată a unităților lexicosemantice, compatibile cu situația de comunicare;
- 2.2. utilizarea relațiilor de sinonimie, antonimie, omonimie, polisemie în organizarea mesajului scris;
- 3.1. elaborarea unei argumentări scrise pe baza textelor studiate;
- 3.2. utilizarea unui lexic diversificat, recurgând la categoriile semantice studiate și la mijloacele de îmbogățire a vocabularului, pentru exprimarea nuanțată;
- 4.1. utilizarea categoriilor gramaticale învățate, în diverse tipuri de propoziții, prin folosirea unor tehnici eficiente de activitate intelectuală;
- 4.2. identificarea organizării morfologice și sintactice a textelor realizând corelații inter-/ intradisciplinare.

1. TEMATICA PENTRU DISCIPLINA DE SPECIALITATE - LIMBA ȘI LITERATURA RROMANI

I. Limba rromani

1. Limba rromani comună și teoria straturilor dialectale de evoluție istorică

Limba rromani comună. Teoria celor trei straturi dialectale rrome de evoluție istorică. Dialectele rrome din spațiul geografic românesc și relația lor cu cele trei straturi dialectale rrome: *Stratul I* (dialectul rromilor “ursari”, “spoitori” și “carpatici”), *Stratul II – III* (dialectul rromilor “căldărari”, “geambași”, “lovări”). Analizarea la prima vedere a unui text dialectal rrom (căldărăresc, spoitoresc, ursăresc, carpatic – din România – sau a unui text dialectal provenit dintr-un alt spațiu geografic) din perspectiva caracteristicilor grafice/ redacționale fonetice, lexicale, morfologice și sintactice.

2. Fonetica și fonologie

Sistemul vocalic și consonantic al limbii rromani. *Transformări* (accidente, alterări) *fonetice*: afereza, anaptixa/ epenteza, apocopa, asimilarea, asurzirea (afonizarea), contragerea, dobândirea atipică a aspirației, eliziunea, haplologia, metateza, paragoga, pierderea aspirației, proteza, sincopa ș.a. Trecerea lui *v* în semiconsoana *w* și efectele sale. Trecerea grupurilor *-vn-* și *-pn-* în *-mn-/ -m-* și efectele sale. Trecerea, în dialectul rromilor căldărari, a vocalei *-i-* în varianta fonetică *-î-*, respectiv, trecerea lui *-e-* în *-ë-*. Opozițiile *čh/ ś* și *ʒ/ ž*. Valorile semantice ale vocalelor *a* și *o* în dihotomia “apropiere/ depărtare”. Alfabetul oficial al limbii rromani. Valorile literelor postpoziționale *-q-*, *-θ-* și *-ç-*. Diftongii.

3. Vocabular

Vocabularul fundamental și masa vocabularului. Sensul propriu și sensul figurat. Relații semantice între cuvinte (sinonime, antonime, omonime). *Structura lexicală a limbii rromani comune*. Lexicul rrom: *indian, prebalcanic* (elemente afgane, persane, armenesti, osete, gruzine, kurde etc.), *balcanic* (elemente turcești, grecești, sud-slave/ bulgărești și sârbești/ românești), *neologic*. Elemente rrome cu origine necunoscută în limba rromani comună. *Modalități de îmbogățire a lexicului limbii rromani comune* (1. mijloacele interne de îmbogățire (derivarea – cu sufixe și prefixe - și compunerea); 2. mijloacele externe de îmbogățire: împrumuturile și calcul lingvistic). Rolul sufixelor *-pen /-mos, -ar/-ăr-, -lin, -no, -utno, -(v)alo, -utro, -isar-/ -izel* ș.a. Perspectiva creațiilor independente în limba rromani. Principiile moderne de lexicalizare a limbii rromani. *Lexicografie*. Tehnica de redactare lexicografică utilizată în elaborarea glosarelor, lexicoanelor, vocabularelor și a dicționarilor rrome.

4. Morfologie

Obiectul morfologiei. 1. Părțile de vorbire *flexibile*: *articolul* (hotărât și nehotărât), *substantivul*: tipuri de substantive; *articolul*; *adjectivul*: tipuri de adjective; *pronumele*: tipuri de pronume; *numeral*: tipuri de numere; *verbul*: conjugarea verbului rrom (moduri, timpuri, persoane, număr), conjugarea verbelor împrumutate, ce conțin suf. *-isar-*; verbe tematice și atematice. 2. Părți de vorbire *parțial flexibile*: *adverbul*; 3. Părți de vorbire *neflexibile*: *postpoziția, prepoziția, conjuncția, interjecția*.

5. Sintaxă

Părțile de propoziție: subiectul, predicatul, atributul, complementul, elementul predicativ suplimentar. Sintagma. Propoziția: tipologia propozițiilor neîncadrate; tipologia propozițiilor încadrate în frază: subordonate necircumstanțiale; subordonate circumstanțiale. Fraza: tipuri de fraze.

II. Literatura rromani

A. Cultura rromani tradițională și folclorul rrom

1. *Conceptele fundamentale* și analiza acestora: societate, comunitate, grup, etnie, stat, națiune, minoritate națională, prejudecată, etichetare, stereotip, distanță socială, excludere socială, discriminare, rasism, politică pozitivă/măsură afirmativă, capital uman, capital simbolic, identitate, imagine socială, imagine de sine, stimă de sine, stigmat social, asimilare/aculturație, separare,

segregare, integrare socială, incluziune socială, interculturalitate, multiculturalism, transculturalitate, incluziune etno-educățională, autonomie culturală, federalism cultural, globalizare, localism etc.

2. Rădăcinile culturale ale rromilor: cultură și civilizație veche indiană: *Cadrul istorico-geografic de formare a civilizației vechi indiene și date generale despre India*. Lecțiile Indiei. *India predraavidiană și India dravidiană. India ariană*. Realitățile culturale și lingvistice din vechea Indie - locul de obârșie a proto-rromilor. *India vedică. De la India vedică la India brahmanică. India upanișadică. India hinduistă. India buddhistă. India jainistă. India epopeilor. India clasică*. Rromii și limba rromani în context indian. Originea poporului rrom - *realitate și legendă (Kanauj)*. Teorii privind exodul proto-rromilor din spațiul vechi indian. Drumul proto-rromilor spre Europa (*dovezi lingvistice, repere istorico-geografice, argumente etnologice etc.*). Cultura tradițională indiană și cultura tradițională rromă – *moșteniri culturale*.

3. Determinări istorice ale identității rromilor din România: sclavia, Dezrobirea, perioada interbelică și începuturile mișcării rromilor, Holocaustul/O Samudaripen, rromii în perioada regimului socialist, rromii în prezent, perspective de viitor: rromii ca cetățeni, grup social vulnerabil, minoritate națională, națiune non-teritorială.

4. Cultura materială a rromilor - meșteșug și reprezentare: Coordonate istorice și premise metodologice ale heteroidentificării. Prelucrarea metalelor. Prelucrarea lemnului. *Meserii pierdute*: Prelucrarea osului. Prelucrarea pieilor de animale. *Între emblematic și stigmatizant*: Lăutăria. Magia.

5. Identitatea spirituală a rromilor: *Nomadismul* – model cultural și strategie de supraviețuire: fond psihologic și practică socială. Nomadism și sedentarism. Semnificații de fond cutumiar. Perspective istorice asupra migrației. Migrația rromilor - fenomen contemporan. *Familia extinsă* – model de auto-identificare. Politețea rituală. *Tipologii și structuri conceptuale ale dinamicii înrudirii*. *Dreptul cutumiar*: divanul, *kris rromani*: judecata de pace, formele de control și sancțiune socială/divină. *Obiceiurile din ciclul familial sau riturile de trecere* (generalități, structuri magico-ritualice): nașterea, nunta, moartea. *Limbaje rituale premaritale și nupțiale*. *Rromanipen-ul* și mistica purității. *Nașterea, copilul și treptele inițiatice*. Modele educaționale de referință. *Imagini ale morții și cutume funerare*. *Elemente de magie și astrologie*. *Complexe rituale/sărbători din ciclul calendaristic*: a) specifice rromilor (legarea ploilor, Joia Verde, Herdelezi/Gurbanul/Păștele spoitoresc); b) la care actanții sunt rromi (Vasilca, Paparudele); c) comune cu nerromii, dar cu elemente specifice (Anul Nou, Crăciunul, Lăsata Secului, Păștele etc.). *Modele de gândire*: spațiu și timp, dualism, asimilare și delimitare față de valorile religioase; credințe și mituri; complexe și practici magico-ritualice și relația cu supranaturalul; conturarea unui posibil sistem axiologic (forme, valori, factori determinanți). *Elemente de port tradițional* (diferențieri pe subgrupuri). *Tipuri de relații intra- și extra-comunitare*. *Pattern-uri* care formează imaginile autoreferențiale. *Modele de viață comunitară* în zone compacte și mixte în mediul rural și urban. *Conservare și evoluție*: mutații și factori determinanți.

6. Folclorul rrom: Tipologie – specii folclorice: *folclor ritual* (*legat de riturile de trecere*: cântecul/orația de nuntă, strigătura de nuntă, cântecul de leagăn, bocetul; *legat de sărbătorile calendaristice*: colinda, cântecele de Anul Nou: capra, ursul; *legat de magia reparatorie*: cântecul de legare a ploii, cântecul Paparudei sau *atributivă*: descântecul, zicerile de Herdelezi/ Gurban/ Păștele spoitoresc, cântecul Vasilcăi) și *folclor neritual* (miturile, basmul, povestirea, balada, cântecul liric, ghicitorile, zestrea paremiologică: proverbe, zicători). Folcloristica rromă (Constantin Bățălan). *Analiza textului folcloric rrom*.

B. Literatura rromani cultă

1. Literatura rromani în context internațional: *Literatura rromilor în fosta URSS și în statele apărute după destrămarea acesteia* (Rusia, Bielorusia, Ucraina, Moldova și Letonia). *Literatura rromilor în fosta Iugoslavie și în statele succesoare ei* (Macedonia, Serbia și Muntenegru, Bosnia - Herțegovina, Croația, Slovenia). *Literatura rromilor în: Bulgaria, România, Ungaria, Cehia și Slovacia, Polonia,*

Austria, Germania, Elveția, Italia, Franța, Spania, Marea Britanie, Suedia și Finlanda. Experiența teatrelor rromice "Romen" (URSS), "Phralipen" și TKO (Macedonia, ulterior Germania).

2. Exemplificări din creațiile autorilor rromi din diferite țări: O Dragano le Trumpesqo - Jevremović (*Austria*), Jorge Bernal (*Argentina*), Vejo Baltzar (*Finlanda*), Mateo Maximoff, Dragana Stefanović (*Franța*), Santino Spinelli (*Italia*), Rajko Djurić (*Iugoslavia, Germania, Serbia*), Kujtim Paçaku (*Kosovo*), Slobodan Brebeski, Bairam Haliti (*Serbia*), Leksa Manus (*Letonia*), Eslam Drudak, Dizoran Zekir (*Macedonia*), Donald Kenrick, Gratan Puxon (*Marea Britanie*), Galjus Orhan (*Olanda*), Bronisława Weis = Papuša, St. Stankiewicz = Stahiro (*Polonia*), E. Cervenaková, Tera Fabianová, Bartolomej Daniel (*Republica Cehă*), Dezider Banga, A. Horvatová (*Republica Slovacă*), Al. Pankov, Nina Vinkova, Romka Demeter (*Rusia*), Katarina Taikon (*Suedia*), Bari Károly, Daróczi Choli Jóysi (*Ungaria*).

3. Literatura rromani și despre rromii din România. Scriitori români care au scris despre rromi: Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Cezar Bolliac, Mihail Sadoveanu, Ion Agârbiceanu, Zaharia Stancu, Mircea Eliade, Vasile Voiculescu, Eugen Barbu etc. **Scriitorii rromi și creația lor:** Gh. Păun-Ialomițeanu, Luminița Mihai Cioabă, Alexandru Ruja-Gribussy, Irina Gabor-Zrinyi, Ștefan Fuli, Gelu Măgureanu, Mircea Lăcătuș, Delia Grigore, Valerică Stănescu etc.

Bibliografie

I. Limba rromani

1. **Sarău, Gheorghe 2009**, *Strukturë rromane čhibăqe. Structuri ale limbii rromani*, București: Editura Universității din București, 172 p.
2. **Sarău, Gheorghe 2004**, *Rromani leksikologija (Lexicologie rromă)*, București: Editura Universității din București, 138 p.
3. **Sarău, Gheorghe 2002**, *Limba rromani (Morfologie și sintaxă)*, București: Universitatea București, CREDIS, 232 p.
4. **Sarău, Gheorghe 2002**, *Stilistika limbii rromani în texte (Antologie de traduceri și redactări). I stilistika e rromane čhibăqi teksturenthe (Amboldimatenqi aj redakcienqi antologija)*, București: Universitatea București, Editura CREDIS, 152 p. + 142 p. = 294 p. [curs bilingv destinat studenților rromi de la secția de învățământ deschis la distanță "institutori – profesori de limba rromani"; v. și www.edu.ro]
5. **Sarău, Gheorghe 2008**, *Curs practic de limba rromani pentru toți*, București: Sigma [Colecția „Biblioteca rromă, nr. 8], 208 p., cu CD și cheia exercițiilor.
6. **Sarău, Gheorghe 2008**, *Rromii. Incursiune în istoria și limba lor*, București: Editura Sigma, 206 p. [Colecția Biblioteca Rromă, nr. 7].
7. **Sarău, Gheorghe 2001**, *Rromii și limba rromani în context indian*, în cursul universitar "Mircea Itu și Julieta Badiu: Cultură și civilizație indiană", București: CREDIS, p. 127 - 146 [capitol preluat, în adaptare, din lucrarea: Gheorghe Sarău, *Rromii, India și limba rromani* (București: Kriterion, 1998).
8. *** **Manualele de Limba și literatura rromani pentru clasele I-IV și pentru cl. V-X:**
9. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel; Stănescu, Camelia 2015**, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa I*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i jekhto klăsa, București: Editura Sigma.
10. **Sarău, Gheorghe și Cordovan, Ionel 2018**, *Limba și literatura rromani: manual pentru clasa a II-a*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i dujto klăsa, București: Editura Sigma.
11. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel; Noemi Cordovan 2020**, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a III-a*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i trinto klăsa, București: Editura EDP.
12. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel 2018**, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a IV-a*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i štarto klăsa, București: Editura EDP.
13. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel 2018**, *Limba și literatura rromani pentru anul V de studiu*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš o panzto siklövipnasqo berš, București: Editura EDP.

14. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel; Noemi Cordovan 2018, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VI-a. I rromani čhib thaj i literatūra vaś i šovto klàsa*** București: Editura EDP.
15. **Moise Gabriela, Marius Căldăraru, Gheorghe Sarău 2008, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VII-a***, București: Editura Vanemonde, 104 p. Finanțator: Reprezentanța UNICEF în România.
16. **Jupiter Borcoi, Gheorghe Sarău, Nicolae Pandelică, 2009, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VIII-a***, București: Editura Vanemonde, 114 p. Finanțator: Reprezentanța UNICEF în România.
17. **Sarău, Gheorghe 2006, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a IX-a. I rromani čhib thaj i literatūra (vaś i enăto klàsa)***, București: Editura Sigma, 200 p. [reeditări anuale, stereotipe].
18. **Sarău, Gheorghe; Cordova, Ionel 2011, *I rromani čhib thaj i literatūra vaś o deśto siklōvipnasqo berś***. Limba și literatura rromani. Manual pentru anul X de studiu, București: Vanemonde, 116 p. [Finanțator: Reprezentanța UNICEF în România].

*** Dicționare

- Sarău, Gheorghe 2012, *Dicționar român-rrom***. Colecția „Biblioteca rromă” – nr. 9, București: Editura Sigma, 288 p.
- Sarău, Gheorghe 2006, *Dicționar rrom - român***, București: Editura Sigma, 224 p.
- Sarău, Gheorghe 2000, *Dicționar rrom - român***, Cluj Napoca: Editura Dacia, 232 p.

II. Literatură rromani

A. *Cultura rromani tradițională și folclorul rrom*

1. **Achim, Viorel 1998, *Țigani în istoria României***, București: Editura Enciclopedică.
2. **Andreescu, Gabriel 2004, *Națiuni și minorități***, Editura Polirom, Iași.
3. **Bățălan, Costică 2002, *Romane taxtaja***. Nestemate din folclorul rromilor, Editura Kriterion, București – Cluj, Colecția “Biblioteca rromă” nr. 9, 220 p.
4. **Benbassa, Esther; Attias, Jean-Christophe 2005, *Ura de sine***, Editura Est, București.
5. **Bruna, Zani; Palmonari, Augusto (coord.) 2003, *Manual de psihologia comunității***, Editura Polirom, Iași.
6. **Burtea, Vasile 2002, *Rromii în sincronia și diacronia populațiilor de contact***, București: Editura Lumina Lex.
7. **Cernat, Vasile 2005 *Psihologia stereotipurilor***, Editura Polirom, Iași.
8. **Chiciudean, Ion; Halic, Bogdan Alexandru 2003, *Imagologie. Imagologie istorică***, Editura comunicare.ro, București.
9. **Constantinescu, Barbu Dr. 1878, *Probe de limba și literatura țiganilor din România***, București.
10. **Constantinescu, Barbu 2000, *Probe de limba și literatura rromilor din România***, București-Cluj: Kriterion, 240 p. [Reeditarea ediției din anul 1878; Ediție îngrijită de: Gheorghe Sarău, Corneliu Colceriu și Dana Dudescu. Notă asupra ediției: Gheorghe Sarău; Prefața: Adina Potochin; Normalizarea textelor în alfabetul limbii rromani comune: Corneliu Colceriu, Dana Dudescu, Gheorghe Sarău, studenții Alin Bucă și Nyitrai Reka. Versificarea cântecelor în limba română: Letiția Mark, Adina Potochin, Claudia Cioc, Gheorghe Sarău [Biblioteca rromă nr. 6].
11. **Copoiu, Petre 1996, *Romane paramică***, București: Editura Kriterion.
12. **Curelaru, Mihai 2006, *Reprezentări sociale***, Editura Polirom, Iași.
13. **Dumitrescu, Doru; Căpiță, Carol; Manea, Mihai /.../ [coord.:] 2008: *Istoria minorităților naționale din România***. Material auxiliar pentru profesorii de istorie”, București: Editura Didactică și Pedagogică, R. A., 280 p..
14. **Etzioni, Amitai 2002, *Societatea monocromă***, Editura Polirom, Iași.

15. **Ferreol**, Gilles; **Jucquois**, Guy **2005**, *Dicționarul alterității și al relațiilor interculturale*, Editura Polirom, Iași
16. **Fraser**, Angus **1992**, *The Gypsies*, London: Blackwell Publishers Ltd.
17. **Furtună**, Adrian-Nicolae, **Grigore**, Delia, **Neacșu**, Mihai **2007**, *Romii în căutarea stimei de sine*, București: Centrul Rromilor "Amare Rromentza" – Editura Vanemonde.
18. **Gavreliuc**, Alin **2006**, *De la relațiile interpersonale la comunicarea socială. Psihologia socială și stadiile progresive ale articulării sinelui*, Editura Polirom, Iași.
19. **Grigore**, Delia **2001**, *Curs de antropologie și folclor. Introducere în studiul elementelor de cultură tradițională ale identității rrome contemporane*, București, Universitatea București: Editura CREDIS, 182 p.; v. și www.edu.ro
20. **Hancock**, Ian F. **2002**, *We are the Romani People / Ame sam e rromane džene*, Hatfield: University of Hertfordshire Press.
21. **Ionescu**, Vasile **2000**, *Robia țiganilor în Țările Române. Moldova. Rromii din România – studii și documente istorice*, București: Editura Centrului rromilor pentru politici publice „Aven amentza”.
22. **Itu**, Mircea **2003**, *Cultură și civilizație veche indiană*, Prefață: Gheorghe Sarău, București, Editura Universității București, 243 p.
23. **Itu**, Mircea; **Moleanu**, Julieta **2001**, *Cultură și civilizație indiană*, București: Universitatea București - Editura CREDIS, 208 p.; v. și www.edu.ro
24. **Iacob**, Luminița Mihaela **2003**, *Etnopsihologie și imagologie*, Editura Polirom, Iași.
25. **Kenrick**, Donald **1998**, *Romii: Din India la Mediterana. Migrația rromilor*, București: Editura Alternative, 56 p.
26. **McGraw**, Phillip C. , **2003**, *În căutarea sinelui*, Editura Curtea Veche, București.
27. **Mihăilescu**, Vintilă **2007**, *Antropologie. Cinci introduceri*, Editura Polirom, Iași.
28. **Neculau**, Adrian **2004** *Manual de psihologie socială*, Editura Polirom, Iași.
29. **Neculau**, Adrian (coord.) **1996**, *Psihologie socială. Aspecte contemporane*, Editura Polirom, Iași.
30. **Petcuț**, Petre **2015** *Romii. Slavie și libertate*, Centrul National de Cultura a Romilor – Romano Kher.
31. **Petcuț**, Petre, **Grigore**, Delia, **Sandu**, Mariana **2005**, *Istoria și tradițiile minorității rromilor*, București: Editura Sigma.
32. **Sarău**, Gheorghe **2008**, *Rromii. Incursiune în istoria și limba lor*, București: Editura Sigma, 206 p. [Colecția Biblioteca Rromă, nr. 7].
33. **Sarău**, Gheorghe **1998**, *Rromii, India și limba rromani*, [Colecția " Biblioteca rromă", nr. 4], București: Kriterion, 268 p.; v. și www.edu.ro
34. **Tarde**, Gabriel **2007**, *Opinia și mulțimea*, Editura Comunicare.ro, București.
35. **Zamfir**, Cătălin; **Vlăsceanu**, Lazăr [coord.] **1993**, *Dicționar de Sociologie*, Editura Babel, București.

B. Literatura rromani

1. **Djurić**, Rajko **2002**, *Istoria literaturii rrome. I història e rromane literaturaqi*. Traducător: Sorin Georgescu; referent, redactor, tehnoredactor: Gheorghe Sarău], București: Universitatea din București, Editura CREDIS, 182 p.; v. și www.edu.ro
2. **Ionescu**, Vasile [selectie, note și postfață de ...] **2000**, *O mie de ani de singurătate*. Rromii în proza românească, București: Editura "Aven Amentza", 629 p. [antologie], "Restituiri" I.
3. **Sarău**, Gheorghe **1995**, *Culegere de texte în limba rromani*, [ediția 1995 sau oricare altă ediție ulterioară] București: E.D.P. - R. A., 188 p.
4. **Sarău**, Gheorghe **2008**, *Bibliografie rromi*, 120 p., ca material suplimentar, pe DVD, la vol. „Dumitrescu, Doru; Căpiță, Carol; Manea, Mihai /.../ [coord.]: Istoria minorităților naționale din

- România. Material auxiliar pentru profesorii de istorie” (București: Editura Didactică și Pedagogică, R. A., 280 p.).
5. **Sarău, Gheorghe 2012**, *Cronica rromă (1990-2011). Ediția I*, București: Editura Universității din București, 274 p.
  6. **Sarău, Gheorghe 2015**, *Bibliografia rromă (1990-2014)*, București: Editura Universității din București.
  7. *** *Manualele de Limba și literatura rromani pentru clasele I-IV și pentru cl. V-X, editate în perioada 2005- 2015 (v. secțiunea Limbă rromani)*

2. METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII RROMANI MATERNE/ COMUNICĂRII ÎN LIMBA RROMANI MATERNĂ

COMPETENȚE SPECIFICE

Candidații vor demonstra următoarele competențe specifice:

- 1.1. abordarea flexibilă a curriculumului școlar și analiza funcțională a conținuturilor învățării;
- 1.2. aplicarea adecvată a principiilor, a formelor și metodelor specifice comunicării orale și scrise;
- 1.3. utilizarea strategiilor specifice însușirii și utilizării dezinvolve a normelor limbii literare;
- 2.1. valorificarea valențelor educative ale textelor literare/ nonliterare utilizate în lecțiile de comunicare în limba rromani /limba și literatura rromani din clasele gimnaziale și liceale;
- 2.2. alegerea și adecvarea strategiilor didactice de învățare- predare - evaluare în vederea formării competențelor specifice stabilite prin curriculumul pentru învățământul gimnazial și liceal;
- 2.3. adaptarea demersului didactic la nevoile reale ale elevilor, prin individualizarea și diferențierea învățării;
- 3.1. valorificarea corelațiilor intra-, interdisciplinare prin abordarea integrată a învățării la disciplinele *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani*;
- 3.2. argumentarea utilizării diverselor modalități de abordare a textului literar;
- 4.1. valorificarea lecturii personalizate a programei școlare în proiectarea didactică pe termen lung și scurt;
- 4.2. utilizarea strategiilor adecvate de evaluare a activității elevilor în cadrul disciplinei *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani*;
- 4.3. conceperea unor instrumente de evaluare, analiză și interpretarea rezultatelor în scopul optimizării acțiunii didactice.

TEMATICA PENTRU METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII RROMANI MATERNE/ COMUNICĂRII ÎN LIMBA RROMANI MATERNĂ

I. Specificul predării-învățării-evaluării limbii rromani în învățământul gimnazial și liceal cu predare în limba rromani/ sau la clasele unde se studiază limba și literatura rromani din învățământul gimnazial și liceal cu predarea într-o altă decât cea maternă rromani (română, maghiară, turcă etc.)

- Specificul curriculumului pentru disciplina *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani* (ciclul gimnazial și liceal);
- Influența fenomenelor de transfer și de interferență asupra învățării și perfecționării cunoștințelor de limba rromani (cu trimitere la limbi de contact: româna, maghiara, turca etc.);
- Proiectarea activităților didactice în manieră integrată;
- Modelul comunicativ-funcțional și abordarea conținuturilor la nivelul fiecărei clase;
- Abordarea elementelor de construcție a comunicării din perspectivă funcțională, aplicativă, conform programelor școlare în vigoare;

- Specificul organizării lecțiilor de comunicare în limba rromani la nivelul claselor la care aceasta se studiază;
- Metode și procedee specifice învățării limbii rromani, ca limbă maternă și ca limbă nematernă;
- Forme de organizare a activităților de învățare în limba rromani; strategii de diferențiere, individualizare; învățarea prin cooperare etc. ;

II. Aspecte metodologice privind curriculumul de limba și literatura rromani în învățământul gimnazial și liceal

1. Comunicarea orală (receptarea mesajului oral, exprimarea orală)

- Strategii de formare a comportamentului de receptor/ emițător de mesaje orale;
- Strategii de formare a câmpului auditiv (propoziție, cuvânt, silabă, sunet);
- Strategii de învățare - predare-evaluare la disciplina *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani* (ciclul gimnazial și liceal);
- Activități de învățare care contribuie la sesizarea elementelor semnificative ale unui mesaj ascultat (reluări și rafinări ca ascultare activă/ corijări/ exemplificări la toate clasele de studiu);
- Metode și mijloace de învățământ folosite în formarea și dezvoltarea exprimării orale în limba rromani;
- Formarea și dezvoltarea competențelor de comunicare în limba rromani: conținuturi și contexte de realizare, criterii și cerințe în exersarea exprimării corecte, respectarea normelor ortoepice.

2. Comunicarea scrisă (receptarea mesajului scris, exprimarea scrisă)

- Strategii de formare a câmpului vizual (propoziție, cuvânt, silabă, literă);
- Strategii de învățare-predare-evaluare a citit-scrisului în limba rromani la nivelul tuturor claselor gimnaziale și liceale (metode și procedee specifice, mijloace de învățământ);
- Specificul abordării textelor în învățământul gimnazial și liceal, corelarea lor cu particularitățile de vârstă, acumulări etc.:
  - Textul narativ (elaborarea planului de idei, povestirea/ narațiunea, dialogul, descrierea, personajul literar etc.);
  - Textul liric (strofa, versul);
  - Textul nonliterar.

- Organizarea textului scris, în funcție de scopul redactării:
    - Tehnica elaborării unui text scris: planul inițial, părțile componente ale unei compuneri.
- Contexte de realizare pentru clasele a V-a – a VIII-a;
- Scrierea funcțională (bilet, felicitare, afiș, fluturaș, invitație, email etc.);
  - Scrierea imaginativă (pe baza unui șir de întrebări, pe baza unui suport vizual etc.);
  - Scrierea despre textul literar (povestirea, descrierea).
  - Formarea deprinderilor de exprimare scrisă în învățământul gimnazial și liceal – particularități ale însușirii și rafinării normelor limbii literare la nivelul tuturor claselor (ortografie și punctuație - redactări).

3. Modalități de integrare a elementelor de construcție a comunicării în cadrul lecțiilor de *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani* (fonetică, vocabular, clase morfologice, sintaxă).

4. Învățarea integrată a disciplinelor *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani*. (Pluridisciplinaritate, multidisciplinaritate, transdisciplinaritate, interdisciplinaritate, diversitate/ alteritate/ interculturalitate; Abordarea specifică integrării la disciplinele *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani*).

5. Modalități de activizare a elevilor în lecția de *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani* (Forme de organizare; strategii de diferențiere, individualizare; învățarea prin cooperare);

III. Evaluarea nivelului de pregătire a elevilor la *Comunicare în limba rromani/ Limba și literatura rromani*.

- Forme/ tipuri de evaluare a rezultatelor și a progresului școlar;
- Metode tradiționale și alternative de evaluare;
- Tipuri de itemi utilizați în practica școlară (nivel adecvat pentru gimnaziu și liceu).

Bibliografie

1. **Cerghit, I. 1983**, *Perfecționarea lecției în școala modernă*, E.D.P., București.
2. **Cristea, S. 2002**, *Dicționar de pedagogie*, Editura Litera, Chișinău.
3. **Dulamă, Maria Eliza 2008**, *Metodologii didactice activizante. Teorie și practică*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 396 p.
4. **Manolescu, Marin 2002**, *Evaluarea școlară - un contract pedagogic*, 2002, București: Editura Fundației “Dimitrie Bolintineanu”, 248 p.
5. **Markus, Olga; Sarău, Gheorghe 2009**, *Butăqe fiše le studenturenqe, le siklărnenqe vi le siklövnenqe ka-i òra rromane čhibăqi aj literaturaqi*, în vol. „Gheorghe Sarău: Structură rromane čhibăqe. Structuri ale limbii rromani (București: Editura Universității din București, 172 p.)”, p. 115 – 146.
6. **Neacșu, Ion 1999**, *Instruire și învățare*, București: EDP.
7. *** **Manualele de Limba și literatura rromani pentru clasele I-IV și pentru cl. V-X:**
8. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel; Stănescu, Camelia 2015**, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa I*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i jekhto klăsa, București: Editura Sigma.
9. **Sarău, Gheorghe și Cordovan, Ionel 2018**, *Limba și literatura rromani: manual pentru clasa a II-a*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i dujto klăsa, București: Editura Sigma.
10. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel; Noemi Cordovan 2020**, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a III-a*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i trinto klăsa, București: Editura EDP.
11. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel 2018**, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a IV-a*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i štarto klăsa, București: Editura EDP.
12. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel 2018**, *Limba și literatura rromani pentru anul V de studiu*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš o panzto siklövipnasqo berś, București: Editura EDP.
13. **Sarău, Gheorghe; Cordovan, Ionel; Noemi Cordovan 2018**, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VI-a*. I rromani čhib thaj i literatūra vaš i šovto klăsa București: Editura EDP.
14. **Moise Gabriela, Marius Căldăraru, Gheorghe Sarău 2008**, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VII-a*, București: Editura Vanemonde, 104 p. Finanțator: Reprezentanța UNICEF în România.
15. **Jupiter Borcoi, Gheorghe Sarău, Nicolae Pandelică, 2009**, *Manual de limba și literatura rromani, clasa a VIII-a*, București: Editura Vanemonde, 114 p. Finanțator: Reprezentanța UNICEF în România.
16. **Sarău, Gheorghe 2006**, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a IX-a*. I rromani čhib thaj i literatūra (vaš i enăto klăsa), București: Editura Sigma, 200 p. [reeditări anuale, stereotipe].
17. **Sarău, Gheorghe; Cordova, Ionel 2011**, *I rromani čhib thaj i literatūra vaš o dešto siklövipnasqo berś*. Limba și literatura rromani. Manual pentru anul X de studiu, București: Vanemonde, 116 p. [Finanțator: Reprezentanța UNICEF în România].
18. **Sarău, Gheorghe 2006**, *Limba și literatura rromani. Manual pentru clasa a IX-a*. I rromani čhib thaj i literatūra (vaš i enăto klăsa), București: Editura Sigma, 200 p. [reeditări anuale, stereotipe].
19. **Sarău, Gheorghe; Cordova, Ionel 2011**, *I rromani čhib thaj i literatūra vaš o dešto siklövipnasqo berś*. Limba și literatura rromani. Manual pentru anul X de studiu, București: Vanemonde, 116 p. [Finanțator: Reprezentanța UNICEF în România].

3. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII

I. LIMBA ROMÂNĂ

Fonetică și vocabular

- Nivelul fonetic. Pronunțarea corectă a cuvintelor
- Vocale. Semivocale. Consoane. Diftong. Triftong. Hiat
- Despărțirea cuvintelor în silabe. Reguli. Excepții
- Omografe, omofone. Accentul
- Derivarea. Cuvântul de bază. Rădăcină. Sufixe diminutive și augmentative
- Familia lexicală
- Dinamica vocabularului. Arhaisme. Regionalisme. Neologisme. Împrumuturile (din/în limba română în/din limba maternă; alte împrumuturi)
- Paronimele frecvente. Pleonasmul

Părți de vorbire – părți de propoziție (funcții sintactice)

- Verbul în propoziție. Exprimarea unei acțiuni, stări și existențe. Funcția sintactică de predicat
- Substantivul în propoziție. Exprimarea obiectului direct, indirect și a circumstanțelor (prepoziția, locuțiunea prepozițională). Funcții sintactice
- Adjectivul în propoziție. Exprimarea însușirilor. Forme ale superlativului. Funcții sintactice.
- Pronumele în propoziție. Funcții sintactice
- Numeralul. Exprimarea cantității și a ordinii. Funcții sintactice
- Adverbul în propoziție. Funcții sintactice. Adverbe relative
- Interjecția. Exprimarea emoțiilor și a sunetelor din natură. Funcții sintactice

Propoziția

- Exprimarea raporturilor de coordonare și subordonare (conjunția și prepoziția)
- Propoziția principală/propoziția secundară. Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată. Propoziția afirmativă. Propoziția negativă

Fraza

- Propoziția regentă/elementul regent
- Tipuri de propoziții și structura lor specifică
- Expansiunea și contragerea.

II. LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII

- Literatură pentru copii. Definiții. Caracteristici.
- Principalele genuri și specii literare, accesibile școlarilor mici:

1. Creația populară

- Folclorul copiilor (cântece formulă, recitative, numărători)
- Colinde, proverbe, zicători, ghicitori
- Basme populare culese și prelucrate de Petre Ispirescu: *Greuceanu*, *Prâslea cel Voinic* și *merele de aur*

2. Creația cultă

a. Genul liric

- **poeziile copilăriei** (Tudor Arghezi, *Prisaca*; Ana Blandiana, *Întâmplări din grădina mea*; Passionaria Stoicescu, *Jocuri-poezii despre ce poți fi*)
- **poezia despre natură și viețuitoare** (Vasile Alecsandri, *Pasteluri*; Mihai Eminescu, *Somnoroase păsărele*; Elena Farago, *Cățelușul șchiop*; Passionaria Stoicescu, *Cartea pădurii*; Gellu Naum, *Cărțile cu Apollodor*).

b. Genul epic

- **în versuri:**
  - **fabula** (Alec Donici, *Musca la arat*; Grigore Alexandrescu, *Căinele și cățelul*; Jean de La Fontaine, *Greierele și furnica*)
  - **balada** (George Topîrceanu, *Balada unui greier mic*)

- **în proză:**
  - **schița** (I.L. Caragiale, *D-l Goe, Vizită, Bubico*)
  - **povestirea** (Emil Gârleanu, *Fricosul*; Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)
  - **legenda** (Alexandru Mitru, *Legendele Olimpului*)
  - **basmul cult** (Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Palatul de cleștar*; Ioan Slavici, *Zâna zorilor*; Hans Christian Andersen, *Răzușca cea urâtă*; Frații Grimm, *Cenușăreasa*)
  - **romanul pentru copii** (Cezar Petrescu, *Fram, ursul polar*; Jonathan Swift – *Călătoriile lui Gulliver*)
- c. **Genul dramatic** (Victor Eftimiu, *Înșir-te mărgărite...*)

BIBLIOGRAFIE PENTRU LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII

I. Limba română

1. *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită (2005), Editura Univers Enciclopedic, București
2. Gheorghe, M., (2009), *Limba română. Probleme teoretice și aplicații*, Editura Universității Transilvania din Brașov
3. Golopenția S., (2017), *Acțiune, interacțiune, identitate, studii de pragmatică lingvistică*, Editura Academiei Române (cap. Româna globală)
4. Pană-Dindelegan, G. (coord.), (2019), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București
5. <https://www.eursc.eu/Syllabuses/2015-01-D-45-ro-2.pdf>
6. <https://www.observatoireplurilinguisme.eu/ro/>

II. Literatura română și universală pentru copii

1. Balazs, L., (2003), *Folclor. Noțiuni generale de folclor și poetică populară*, Editura Scientia, Cluj-Napoca
2. Călinescu, G., (2003), *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Semne, București
3. Ciopraga, Constantin, (1997), *Personalitatea literaturii române*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Institutul European, Iași
4. Norel, M., (2012), *Literatură română și literatură pentru copii*, (<https://www.studocu.com/ro/document/universitatea-transilvania-din-brasov/english-literature/note-de-curs/literatura-romana-pt-copii-m-norel/4986179/>)
5. ***Limba Română, revistă de știință și cultură, Chișinău (www.limbaromana.md)
6. ****Manualele și programele școlare pentru învățământul primar/ Comunicare în limba română/ Limba și literatura română, în vigoare în anul școlar în care se susține examenul*
7. www.enciclopediavirtuala.ro
8. <http://ro.literaryframework.eu/>
9. www.romanianvoice.com/poezii/
10. www.cartiaudio.eu
11. www.biblior.net

4. METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE/ COMUNICĂRII ÎN LIMBA ROMÂNĂ

TEMATICA PENTRU METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE LA CLASELE CU PREDARE ÎN LIMBILE MINORITĂȚILOR

I. Specificul predării-învățării-evaluării limbii române în învățământul primar cu predare în limba unei minorități

- Specificul curriculumului pentru disciplina Comunicare în limba română/Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba unei minorități
- Influența fenomenelor de transfer și de interferență asupra învățării limbii române;
- Proiectarea activităților didactice în manieră integrată;
- Modelul comunicativ-funcțional și abordarea conținuturilor în clasele pregătitoare – a IV-a;
- Abordarea elementelor de construcție a comunicării din perspectivă funcțională, aplicativă, conform programelor școlare în vigoare;
- Specificul organizării lecțiilor de Comunicare în limba română/Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba unei minorități în clasele pregătitoare – a IV-a;
- Metode și procedee specifice învățării limbii române, ca limba a doua (nematernă);
- Forme de organizare a activităților de învățare în limba română; strategii de diferențiere, individualizare; învățarea prin cooperare;
- Rolul jocului didactic în orele de Comunicare în limba română/Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba unei minorități.

II. Aspecte metodologice privind curriculumul de *Comunicare în limba română/Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba unei minorități în învățământul primar*

1. Comunicarea orală (receptarea mesajului oral, exprimarea orală)

- Strategii de formare a comportamentului de receptor/emisitor de mesaje orale;
- Strategii de predare-învățare-evaluare la disciplina Comunicare în limba română/Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba unei minorități;
- Activități de învățare care contribuie la sesizarea elementelor semnificative ale unui mesaj ascultat (clasa pregătitoare – clasa a IV-a);
- Metode și mijloace de învățământ folosite în formarea și dezvoltarea exprimării orale în limba română;
- Formarea și dezvoltarea competențelor de Comunicare în limba română/Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba unei minorități: conținuturi și contexte de realizare, criterii și cerințe în exersarea exprimării corecte, respectarea normelor ortoepice.

2. Comunicarea scrisă (receptarea mesajului scris, exprimarea scrisă)

- Strategii de formare a câmpului vizual (propoziție, cuvânt, silabă, literă);
- Strategii de predare-învățare-evaluare a citit-scrisului în limba română la clasa a II-a (metode și procedee specifice, mijloace de învățământ);
- Specificul abordării textelor în învățământul primar:
  - Textul narativ (elaborarea planului de idei, povestirea/narațiunea, dialogul, descrierea, personajul literar);
  - Textul liric (strofa, versul);
  - Textul nonliterar;
  - Textul funcțional.
- Organizarea textului scris, în funcție de scopul redactării:
  - Tehnica elaborării unui text scris: contexte de realizare pentru clasele a III-a – a IV-a;

- Scrierea funcțională (bilet, felicitare, afiș, fluturaș, invitație, email);
- Scrierea imaginativă (pe baza unui șir de întrebări, pe baza unui suport vizual);
- Scrierea despre textul literar (povestirea, descrierea).
- Formarea deprinderilor de exprimare scrisă în învățământul primar – particularități ale însușirii normelor limbii literare în clasele a II-a – a IV-a (ortografie și punctuație).

III. Evaluarea nivelului de pregătire a elevilor la *Comunicare în limba română/Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba unei minorități*

- Forme/tipuri de evaluare a rezultatelor și progresului școlar;
- Metode tradiționale și alternative de evaluare;
- Tipuri de itemi utilizați în practica școlară (clasele pregătitoare – a IV-a).

BIBLIOGRAFIE PENTRU METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE LA CLASELE CU PREDARE ÎN LIMBILE MINORITĂȚILOR

1. Brate, Rodica, (2014), *Limba și literatura română/universală pentru copii. Metodica predării limbii române. Concursul național pentru ocuparea posturilor didactice de învățători (în limbile minorităților)*, Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu
2. Cristea, S., (2002), *Dicționar de pedagogie*, Editura Litera, Chișinău
3. Norel, M. (2010), *Didactica limbii și literaturii române pentru învățământul primar*, Editura Art, București
4. Pamfil, A. (2019), *Limba și literatura română în învățământul primar*, Editura Art
5. Rusu, Mina-Maria; Norel, Mariana (coord.), (2019), *Ghidul profesorului de limba și literatura română pentru aplicarea noilor programe școlare*, Editura Nomina
6. Tódor Erika Mária, (2020), *Predarea-învățarea limbii române ca nematernă (O alternativă a lingvisticii aplicate)*. Scientia, Cluj-Napoca, ISBN 978-606-975-032-2, ediția a II-a (revizuită și îmbogățită)
7. <http://educatiaccontinua.edu.ro/repere-metodologice.html>

5. MATEMATICĂ

TEMATICA PENTRU DISCIPLINA DE EXAMEN MATEMATICĂ

- Elemente de teoria mulțimilor
  - Noțiunea de mulțime: element, apartenență; reprezentarea mulțimilor
  - Relația de incluziune, egalitatea între mulțimi
  - Submulțimi; Determinarea unor submulțimi
  - Operații cu mulțimi: Reuniunea. Intersecția. Diferența. Complementara unei mulțimi.
- Produsul cartezian
- Relația de echipotență; cardinalul unei mulțimi

1. Mulțimi de numere

Mulțimea numerelor naturale (N); mulțimea numerelor întregi (Z); mulțimea numerelor raționale (Q); mulțimea numerelor iraționale (I)

Numere naturale

- Sisteme de numerație: sistem pozițional (scrierea în baza 10) și sistem nepozițional (scrierea cu cifre romane)
- Operații cu numere naturale: adunarea și scăderea – proprietăți, înmulțirea și împărțirea - proprietăți, teorema împărțirii cu rest; puterea cu exponent natural a unui număr natural; pătratul unui număr natural, reguli de calcul cu puteri
- Divizibilitatea numerelor naturale, divizor, multiplu, criterii de divizibilitate cu: 2, 3, 5; numere prime, numere compuse
- Descompunerea unui număr natural în factori primi

Numere întregi

- Compararea numerelor întregi
- Operații cu numere întregi: adunarea, scăderea, înmulțirea, împărțirea

Numere raționale:

- Frații ordinare: fracții subunitare, echiunitare, supraunitare; procente; fracții echivalente
- Compararea fracțiilor cu același numitor/numărător; introducerea și scoaterea întregilor dintr-o fracție
- Adunarea și scăderea fracțiilor ordinare cu același numitor
- Frații zecimale: compararea fracțiilor zecimale
- Transformarea unei fracții zecimale în fracție ordinară
- Transformarea unei fracții ordinare în fracție zecimală
- Operații cu numere raționale: adunarea și scăderea fracțiilor zecimale cu un număr finit de zecimale nenule; înmulțirea și împărțirea fracțiilor zecimale cu un număr finit de zecimale nenule
- Media aritmetică

Numere iraționale

- Rădăcina pătrată a unui număr natural
- Algoritmul de extragere a rădăcinii pătrate a unui număr natural prin descompunerea numerelor în produs de factori primi

2. Ecuații, inecuații și sisteme de ecuații

- Ecuații de gradul I cu coeficienți în Z; probleme care se rezolvă folosind ecuații de acest tip
- Inecuații de gradul I, cu coeficienți numere întregi
- Sisteme de două ecuații liniare cu două necunoscute, cu coeficienți numere întregi (metoda substituției, metoda reducerii); probleme care se rezolvă cu ajutorul sistemelor de două ecuații cu două necunoscute

3. Elemente de organizare a datelor

- Reprezentarea și interpretarea unor dependențe funcționale prin tabele, diagrame și grafice

4. Unități de măsură pentru lungime, arie, volum, capacitatea vaselor, masă, timp

- Unități de măsură standard; multipli și submultipli; transformări

5. Elemente de geometrie

- **Punct, dreaptă, semidreaptă, segment, linia curbă, linia frântă**
- **Unghi:** definiție, notații, elemente; interiorul unui unghi, exteriorul unui unghi; măsura unui unghi; clasificare
- **Poligoane:**

Triunghiul

- Definiție, elemente; clasificare; perimetru; suma măsurilor unghiurilor unui triunghi
- Linii importante în triunghi: înălțimea, bisectoarea, mediatoarea, mediana (definiție, proprietăți, construcție)
- Ortocentrul, centrul cercului înscris în triunghi, centrul cercului circumscris triunghiului, centrul de greutate
- Criteriile de congruență a triunghiurilor
- Proprietăți ale triunghiului isoscel
- Proprietăți ale triunghiului echilateral
- Triunghiul dreptunghic: proiecții ortogonale pe o dreaptă; teorema înălțimii; teorema catetei, teorema lui Pitagora; reciproca teoremei lui Pitagora
- Perimetrul și aria (formule de calcul)

Patrulaterul

- Patrulaterul convex; suma măsurilor unghiurilor unui patrulater convex
- Paralelogramul, proprietăți; paralelograme particulare: dreptunghi, romb, pătrat - proprietăți; trapezul, clasificare, proprietăți, linia mijlocie în trapez
- Perimetre și arii: dreptunghi, romb, pătrat, trapez
- **Cercul:** construcție, elemente
- **Corpuri geometrice:** paralelipiped, cub, piramidă, cilindru, con, sferă (recunoaștere, elemente componente, construcție)

H. BIBLIOGRAFIE PENTRU TEMATICA DISCIPLINEI DE EXAMEN MATEMATICĂ

- Aron, I., Herescu, Gh., Dumitru, A., 1996, *Aritmetica pentru învățători*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Roșu, M., Roman, M., 1999, *Matematica pentru perfecționarea învățătorilor*, București, Editura All.
- *Manualele de matematică pentru clasele a IV-a – a VIII-a* valabile în anul școlar în care se susține examenul.

6. METODICA PREDĂRII MATEMATICII / MATEMATICII ȘI EXPLORĂRII MEDIULUI ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

TEMATICA PENTRU METODICA PREDĂRII DISCIPLINEI MATEMATICĂ / MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI

I. Curriculumul în învățământul primar

- Specificul Curriculumului Național la disciplina Matematică și explorarea mediului / Matematică

II. Aspecte metodologice privind curriculumul de *Matematică și explorarea mediului / Matematică în învățământul primar*

1. Elemente pregătitoare pentru formarea conceptului de număr natural; Aspectul cardinal și aspectul ordinal al numărului natural
2. Metodologii specifice disciplinei *Matematică și explorarea mediului / Matematică*
  - Metodologia formării conceptului de număr natural

- Metodologia didactică specifică predării operațiilor matematice în mulțimea numerelor naturale; algoritmi de calcul cu numere naturale (adunarea, scăderea, înmulțirea, împărțirea cu rest 0 și cu rest diferit de 0)
  - Metodologia didactică specifică predării-învățării ordinii efectuării operațiilor matematice și utilizării parantezelor
  - Metodologia didactică specifică predării-învățării fracțiilor și a operațiilor cu fracții
  - Metodologia didactică specifică predării-învățării unităților de măsură pentru lungime, masă, capacitate, timp, valoare
  - Metodologia didactică specifică predării-învățării elementelor de geometrie
  - Metodologia de rezolvare și compunere a problemelor de matematică; noțiunea de problemă matematică; etapele rezolvării problemelor de matematică; valențele formative ale activităților de rezolvare a problemelor matematice; metode speciale de rezolvare a problemelor de matematică: metoda figurativă; metoda comparației; metoda mersului invers; metoda reducerii la unitate
3. Modalități de activizare a elevilor în lecția de matematică
- Forme de organizare a colectivului de elevi
  - Strategii de diferențiere, individualizare; învățarea prin cooperare
  - Metode de predare-învățare tradiționale și moderne
  - Mijloace de învățământ și suporturi de instruire
4. Jocul didactic în lecția de matematică: definiție, clasificare, caracteristici, organizarea și desfășurarea jocului didactic matematic, valențe formative ale utilizării acestuia
5. Caracterul practic-aplicativ al matematicii; contexte de aplicare (explorare, investigare, aproximare, comparare, măsurare, experimentare)
6. Abordări didactice interdisciplinare în studiul matematicii
- III. Evaluarea didactică la disciplina *Matematică și explorarea mediului / Matematică*; forme/tipuri de evaluare a rezultatelor și a progresului școlar; metode tradiționale și metode alternative de evaluare; tipuri de itemi utilizați în practica școlară

BIBLIOGRAFIE PENTRU METODICA PREDĂRII DISCIPLINEI MATEMATICĂ / MATEMATICĂ ȘI EXPLORAREA MEDIULUI

- Aron, I., 1973, *Metodica predării aritmeticii la clasele I-IV*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Bolboacă, L., 2001, *Didactica modernă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia.
- Burtea, G. (coord.), 1995, *Matematica și logica pentru școlari*, București, Editura Corint.
- Cristea, S., 2002, *Dicționar de pedagogie*, Chișinău, Editura Litera Educațional.
- Dumitru, A. ș.a, 2017, *Metodica predării matematicii - pentru învățământul primar. După noua programă. CP-IV*, Pitești, Editura Carminis.
- Magdaș, I., 2010, *Didactica matematicii pentru învățământul primar și preșcolar - actualitate și perspective*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană.
- Neacșu, I. (coord.), 1988, *Metodica predării matematicii la clasele I-IV*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Paraschiva, A., Purcaru, M., 2008, *Metodica activităților matematice și a aritmeticii pentru institutori/profesori din învățământul primar și preșcolar*, Brașov, Editura Universității „Transilvania” Brașov.
- Petrovici, C., 2014, *Didactica matematicii pentru învățământul primar*, Iași, Editura Polirom.
- Roșu, M., Roman, M., 2007, *Didactica matematicii în învățământul primar*, MEC, Proiectul pentru Învățământul rural.
- Săvulescu, D. (coord.), 2008, *Metodica predării matematicii în ciclul primar*, Craiova, Editura „Gheorghe Alexandru”.
- Vișoiu, F., 2013, *Metode activ-participative folosite în predarea matematicii la ciclul primar*, Bacău, Ed. Rovimed.

- <http://www.bp-soroca.md/pdf/matematica%20in%20clasele%20primare.pdf>.
- <https://didactika.files.wordpress.com/2008/05/modul-recuperarea-ramanerii-in-urma-la-matematica.pdf>.
- *** *Organizarea interdisciplinară a ofertelor de învățare pentru formarea competențelor cheie la școlarii mici, Program de formare continuă de tip „blended learning” pentru cadrele didactice din învățământul primar, proiect POSDRU/87/1.3/S/63113 (beneficiar MECTS), suport de curs, 2012*
- *** *Ghid de evaluare pentru învățământul primar, SNEE, București, 1999*
- *** *Programele școlare pentru învățământul primar - Matematică și explorarea mediului / Matematică, în vigoare în anul școlar în care se susține examenul.*